

KANSALLISTEATTERIN OPETUSMATERIAALIT 2018

William Shakespeare

JULIA & ROMEO

KANSALLISTEATTERI

Kansallisteatterin opetusmateriaalit 2018

Kansallisteatterin opetusmateriaalit koostuvat kolmesta osasta, 1) pohjustustehtävät 2) tehtäviä esityksen seuraamiseen, sekä 3) tehtävät esityksen jälkeen, joiden avulla esityksen katsomiskokemusta on tarkoitus käsitellä. Tämä tehtäväpaketti on suunniteltu erityisesti yläasteen kahdeksasluokkalaisille, mutta sen avulla voi kuka tahansa asiasta kiinnostunut syventää omaa teatterikokemustaan.

Käytitkö tehtäväpakettia? Missä ja miten käytit tehtäviä? Mikä toimi ja mikä ei? Lähetä palautetta meille: teatterikasvatus@kansallisteatteri.fi

JULIA & ROMEO –tehtäväpaketti opettajille ja kouluille

Tämän tehtäväpaketin ovat suunnitelleet ja tehneet kuvataideopettaja Elena Kotala (Herttoniemen yhteiskoulu) ja äidinkielen ja kirjallisuuden opettajat Marika Kesseli (Lappeenrannan lyseo) ja Eveliina Ventelä (Herttoniemen yhteiskoulu).

Osa tehtävistä on suunnattu ensisijaisesti kahdeksasluokkalaisille taidetestaajille, osa puolestaan toisen asteen opiskelijoille. Opettaja voi vapaasti valikoida ja muokata tehtäviä ryhmälleen sopiviksi.

Käyttämäämme taustamateriaalia ja lisämateriaalia opettajien käyttöön:

Taideyliopiston nettimateriaali

<http://disco.teak.fi/euteatteri/3-englannin-renessanssi-ja-shakespeare/>

Shakespeare's Words -sivusto

<http://www.shakespeareswords.com>

Shakespeare's Globe: Teach Shakespeare

<http://teach.shakespearesglobe.com>

BBC:n materiaalia kieltenopiskeluun

<http://www.bbc.co.uk/learningenglish/english/course/shakespeare/unit-1/session-8>

Jyväskylän yliopiston Koppa-sivusto

https://koppa.jyu.fi/avoimet/taiku/kirjallisuuden_aikajana/renessanssi/englanti/elisabethin-aika-ja-shakespearen-draama/shakespearen-tyylista

Kansallisteatterin omien sivujen linkit arvosteluihin

<https://kansallisteatteri.fi/esitys/julia-romeo/#reviews>

POHJUSTUSTEHTÄVÄT

1. Romeo ja Julia on yksi maailmankirjallisuuden tunnetuimmista

rakkaustarinoista ja tragedioista. Mitä tiedät siitä etukäteen? Näytelmä on helppo katsoa ilman ennakkotietoa juonesta, sillä vaikka tapahtumia on paljon, ne etenevät vääjäämättömästi ja omalla tavallaan loogisen tuntuisesti. Voit miettiä itse, haluatko tietää loppuratkaisun ennen esityksen näkemistä. Jos koet sen tarpeelliseksi, voit lukea vaikka Wikipedian artikkeliin aiheesta. Katso sitten, päättyykö esitys samoin.

Kansallisteatterin Julia & Romeo pohjautuu **Marja-Leena Mikkolan suomennokseen vuodelta 1996. Teokseen voi tutustua etukäteen** ja katsoa sitten, miten tarina on dramatisoitu ja siirretty näyttämölle. Mikäli et saa käsiisi Mikkolan tuoretta suomennosta, voit lukea myös Paavo Cajanderin käännöksen vuodelta 1881:

<http://fi.shakespeare-1.com/romeo-ja-julia/>

Tehtäväpaketin lopussa on **draamatehtäviä. Niistä voi ennen esityksen näkemistä tehdä tehtävät 17 – 20.** Tehtävä 21 on luontevampi tehdä esityksen katsomisen jälkeen.

Esityksestä kannattaa hankkia käsiohjelma vaikka vain ryhmän yhteiseen käyttöön.

TEHTÄVIÄ ESITYKSEN SEURAAMISEEN

1. Voitte jakaa jo etukäteen luokassa jokaiselle roolihahmon, jota tarkkailla. **Miten roolihenkilö puhuu ja toimii? Millainen vaatetus hänellä on?** Useampi oppilas voi tarkkailla samaa hahmoa. Joku tai jotkut voivat keskittyä myös muusikoihin.

2. Näytelmässä monet asiat esiintyvät pareittain. **Mitä visuaalisia pareja löydät?** Parit voivat olla ihmisiä, esineitä, tilaelementtejä, valoja.
3. Puvustuksessa on paljon nykyaikaisia piirteitä.
 - **Mistä tunnistaa nykyaikaisen vaatteen?**
 - **Ketkä on puettu nykyaikaisiin vaatteisiin?**
4. Esityksessä on käytetty tehokkaasti kolmiulotteista tilaa. Tarkkaile tilan rajaamista ja tilan käyttöä.
 - **Miten yksityisiä tiloja on rajattu? Miten katsojalle kerrotaan, että jokin tila on yksityinen ja intiimi?**
 - **Mitä mielleyhtymiä tulee permannolle ulottuvasta lavarakennelmästä, mitä se muistuttaa? Mitä kaikkea esityksessä tapahtuu lavan ulkopuolella?**
 - **Miten esityksen tuleminen katsomon puolelle vaikuttaa katsojaan?**
5. Muusikko Mila Laine on säveltänyt esityksen musiikin, ja musiikki myös esitetään livenä. Tee lyhyet muistiinpanot, joita voit käyttää keskusteluissa käsittelytehtävien aikana.
 - **Millaisiin tilanteisiin musiikki liittyy?**
 - **Millaista tunnelmaa musiikilla luodaan eri kohtauksissa?**
 - **Millaisiin perinteisiin tai genreihin eri kohtausten musiikki linkittyy?**
6. Osassa kohtauksista on mukana tanssia. Koreografian on tehnyt Ima Iduozee. Tee havainnoitasi lyhyet muistiinpanot esityksen jälkeen, joita voit hyödyntää käsittelytehtävien aikana.
 - **Millaisia asioita tilanteesta, kulttuurista ja henkilöistä tanssin avulla pystytään näyttämään? Kerro konkreettisia esimerkkejä.**

TEHTÄVÄT ESITYKSEN JÄLKEEN

1. Tutustukaa Kansallisteatterin infopakettiin esityksestä:

<https://kansallisteatteri.fi/wp-content/uploads/2018/03/JuliaRomeo-infopaketti.pdf>

Tutustukaa yhdessä teatterin eri ammatteihin ja pohtikaa niiden merkitystä esityksen kannalta.

2. Lue käsiohjelmasta teksti *Romeon ja Julian esityshistoriaa*. Peilaa sitten Kansallisteatterin esityksen valintoja aiemmin tehtyihin. Mitä voit esityksen perusteella päätellä aikamme mausta, kauneuskäsityksistä ja arvoista? Minkälaisia teemoja esitys mielestäsi käsittelee? Tähän tehtävään on helpompi vastata, kun olette ensin käyneet yhteiskeskustelun esityksestä.
3. Kootkaa tarkkailutehtävien havainnot yhteisessä keskustelussa. Koontaa tehdessä voi toimia niin, että esimerkiksi samaa roolihahmoa tai paria tarkkailleet keskustelevat ensin pienryhmissä keskenään ja sitten osallistuvat luokan yhteiskeskusteluun. Myös omista esityksen herättämistä tunteista ja tulkinnoista voi olla helpompi puhua ensin pienemmissä ryhmissä.
4. Pohdi, mitä asut kertovat hahmoista. Voit valita yhden hahmoista tutkittavaksesi (Romeo, Julia, Mercutio, Benvolio, Tybalt) ja piirtää hänen puvustuksensa, vaikka paperinukkena tai muotipiirrostyylisiin. Voit käyttää apuna esityksen kuvamateriaalia Kansallisteatterin sivuilta [Julia & Romeo - Kansallisteatteri](#)
5. Laadi miellekartta, jossa esität puvustuksen piirteitä ja niiden herättämiä mielle yhtymiä.
6. Pohdi näytelmän loppukuvaa. Näytelmä päättyy eri tavalla kuin alkuperäisteos. Julia ja Romeo saavat näyttämökuvan konkreettisesti liikkeelle. Mitä heidän eleensä ja näyttämölle jäävä kuva tuo mieleesi? Miten loppukuvan tunnelma vertautuu alkuperäistekstin lopputunnelmaan?

7. Tutki italialaisen [Giorgio de Chiricon](#) ja englantilaisen [William Turnerin](#) maalauksia. **Tutki maalausten ja lavastuksen tilan kuvaamisen keinoja ja väriä. Mitä yhtäläisyyksiä löydät Julian ja Romeon näyttämökuviin?** Voit käyttää apuna esityksen kuvamateriaalia Kansallisteatterin sivuilta [Julia & Romeo - Kansallisteatteri](#). **Laadi vertaileva kuvaesitys** vapaavalintaista sovellusta (esim. Google Slides, Power Point) apuna käyttäen.

Naisen paikka?

Shakespeare leikkii usein komedioissaan seksuaali-identiteetillä. Hänen aikanaan miehet esittivät näytelmissä myös naisroolit. Kun naiseksi pukeutunut mies esittää naista, joka esittää miestä, ollaan jo aika syvällä identiteettikuvioissa. ***Julia & Romeo, vaikka onkin tragedia, sekoittaa myös pakkaa jonkin verran, mutta pukuleikkejä nokkelammin.***

8. **Tarkastele, miten näytelmän hahmot toteuttavat ja rikkovat erilaisia nais- ja miesstereotyyppioita.** Peilaa pohdintojasi Koppa-sivuston tietoihin:
https://koppa.jyu.fi/avoimet/taiku/kirjallisuuden_aikajana/renessanssi/englanti/elisabethin-aika-ja-shakespearen-draama/leikin-kohteena-sukupuoli

Juonenpäästä kiinni, kohti teemoja ja tulkintaa

9. **Kerro lyhyesti, mikä on näkemäsi esityksen juoni.** Voitte koota juonen myös yhdessä.
10. Näytelmässä on paljon vastakohtia, jotka aiheuttavat konflikteja: Montagueit – Capuletit, nuoret – vanhat, yksilö – yhteisö. **Millä kaikilla keinoilla nämä vastakohtaparit on saatu selvästi erottumaan toisistaan näyttämöllä?**
11. Näytelmä on tragedia, mutta siinä on paljon koomisia piirteitä. **Mille asioille (esimerkiksi henkilöille, tapahtumille) nauroit? Millä keinoilla koomisuus on saatu aikaan?** Shakespeare sekoitti tragedioihinsa koomisia, groteskejakin piirteitä, mikä olisi ollut mahdollisuus esimerkiksi myöhemmissä klassismin ajan tragedioissa, joissa tyylipuhtaus oli korostetussa asemassa. Mitä mieltä itse olet ylevän ja alhaisen

vaihtelusta ja huumorin käytöstä vakavien aiheiden ohella? Mitä sillä saadaan aikaan?
Millaista esityksen huumori mielestäsi on?

12. Missä kohtauksissa esitys mielestäsi selvästi osoittautuu tragediaksi? Mitkä kohdat nousevat merkityksellisiksi? Milloin Julia mielestäsi rakastuu Romeoon? Missä vaiheissa tapahtumat olisivat vielä voineet ottaa toisen suunnan?

Käsiohjelman historiaosuudesta selviää, että näytelmän nelisatavuotisen historian aikana parinsadan vuoden ajan suosittu versio oli sellainen, jossa esitys päättyy onnellisesti ja nuoret jäävät eloon. Tosin myös niin sanottua Liebestod-motiivia, sitä että rakastavaiset saavat toisensa kuolemassa, voidaan pitää kohottavana loppuna, varsinkin niissä versioissa, joissa suvut päättävät sopia ikiaikaiset riitansa nuorten kuoleman jälkeen. Mitä mieltä olet esityksen loppuratkaisusta?

13. On sanottu, että Romeo ja Julia kertoo rakastumisesta rakastumiseen vielä enemmän kuin rakastumisesta toiseen ihmiseen. Oletko tästä samaa mieltä? Perustele.

Sama sisältö, eri muoto

Romeo ja Julia on vanha tarina, jonka on jo 1520 – 1530-luvulla kirjoittanut italialainen Luigi da Porto. Shakespeare lienee tutustunut siihen Artur Brooken runon *The Tragicall Historie of Romeus and Juliet* (1562) kautta. Shakespearen teksti on 1590-luvulta.

Romeo ja Julia on suosittu niin teattereiden näyttämöllä kuin muissakin formaateissa.

14. Valitse Kansallisteatterin esityksestä yksi kohtaus ja katso, miten se sama on toteutettu elokuvassa (esimerkiksi Carlos Carleinin ohjauksessa vuodelta 2013 tai Baz Luhrmannin ohjauksessa vuodelta 1996) ja sarjakuvassa (Timo Mäkelän teoksessa vuodelta 2013). Mitkä asiat eri versioissa korostuvat henkilöistä, juonesta ja miljööstä? Tarinan sanotaan olevan ajaton. Jo vuonna 1623 näytelmäkirjailija Ben Jonson, joka vastasi Shakespearen koottujen teosten toimittamisesta, kuvaa esipuheessa Shakespearea: "He was not for one age, but for all times." Mihin aikoihin itse sijoittaisit versiot, joihin olet tutustunut?

Kielestä kiinni

Shakespeare oli suvereeni kielen käyttäjä. Hän kirjoitti useimmat näytelmänsä niin sanotulla silosäkeellä (blank verse), jonka viisipolvinen jambi (5 x painoton + painollinen tavu) on briteille yhtä tuttua kuin kalevalamitan nelipolvinen trokee (4 x painollinen + painoton tavu) meille suomalaisille.

I drew to part them: in the instant came

The fiery Tybalt, with his sword prepared,

Which, as he breathed defiance to my ears,

He swung about his head and cut the winds.

Säkeen ensimmäinen tavu on siis aina painoton, seuraava painollinen. Tätä yhdistelmää kutsutaan jambiksi. Painottoman ja painollisen tavun yhdistelmä toistuu säkeessä viisi kertaa. Siksi mitta on jambinen pentametri. Lisätietoa saa esimerkiksi sivustolta <https://study.com/academy/lesson/blank-verse-in-romeo-juliet.html>

Tässä esimerkki Kalevalasta:

Vaka vanha Väinämöinen

elelevi aikojansa

noilla Väinölään ahoilla,

Kalevalan kankahilla.

Säkeen ensimmäinen tavu on siis aina painollinen, seuraava painoton. Tätä yhdistelmää kutsutaan trokeeksi. Yhdistelmä toistuu säkeessä neljä kertaa, joten kalevalamitta on nelipolvinen trokee.

Kalevala on luettavissa kokonaan esimerkiksi SKS:n sivuilla: <http://neba.finlit.fi/kalevala/index.php?m=1>

15. Mikäli tahdot perehtyä Shakespearen kieleen tarkemmin, katso Al Pacinon

hieno dokumentti *Looking for Richard*. Shakespeare käytti myös metaforia taidokkaasti. Yksi niistä, wild-goose chase, on avattu BBC:n kielenopetussarjassa:

<http://www.bbc.co.uk/learningenglish/english/course/shakespeare/unit-1/session-8>

Listaa havaintoja, joita teit Julia & Romeo -esityksen kielestä.

Romeo ja Julia sukeltavat esiin intertekstuaalisuuden pyörteistä

Koska Shakespearen näytelmä taitaa olla maailman tunnetuin rakkaustarina, siihen viitataan jatkuvasti muussa kirjallisuudessa. Ohessa tästä esimerkkinä on Aulikki Oksasen runo *Syleily*.

16. Kootkaa yhdessä muita tietämiänne intertekstuaalisia viittauksia Romeoon ja Juliaan. Valitkaa niistä teoksia, joihin haluatte tutustua, ja katsokaa sitten, millä tavoin ja mihin tarkoitukseen viittauksia on teksteissä käytetty. Voitte myös itse tuottaa kaunokirjallisia tekstejä, joissa hyödynnätte Romeota ja Juliaa.

Syleily

Maan uumenista, syvältä
kun heidät kaivettiin,
he syleilivät toisiaan.
He syleilivät niin
kuin Pompeijissa kauan sitten syleiltiin.

Ja pieni, pieni lause oli heillä suojanaan:
sua rakastan, sua puolustan,
pysy sylissäni vaan.

Jäiseltä vuorenhuipulta
kun heidät löydettiin,
he syleilivät toisiaan.
He syleilivät niin
kuin Veronassa kauan sitten syleiltiin.

Ja pieni, pieni lause oli heillä suojanaan:
sua rakastan, sua puolustan,
pysy sylissäni vaan.

Maailman kyynelmerestä

kun heitä haettiin,
ei löydetty kai kumpaakaan,
he pakenivat niin
kuin kaikkialla juuri äsken paettiin.

Ja pieni, pieni lause oli heillä suojanaan:
sua rakastan, sua puolustan,
pysy sylissäni vaan.

Aulikki Oksanen (Puskinin hevonen 2007)

DRAAMATEHTÄVÄT

17. Ohjaa oppilaat ottamaan parit. **Sano ääneen ”vastakohtapareja”, niin oppilaat tekevät aiheista still-kuvan omalla kehollaan.** Sanat voivat olla esimerkiksi *veitsi ja haarukka*. Nopeampi tekee siitä aiheesta, mistä tahtoo, ja toisen tehtäväksi jää tehdä sanaparin jäljelle jäänyt osa. Käytä esimerkiksi seuraavia sanapareja:

Iso – pieni
Kuu – aurinko
Iloinen – surullinen
Voittaja – häviäjä
Konsonantti – vokaali
Kissa - koira
Korkea – matala
Raivokas – rauhallinen

18. Ohjaa oppilaat ottamaan parit. **Pari harjoittelee hidastetulla liikkeellä tehtävän taistelukohtauksen.** Toinen käsi toimii miekkana, toinen on selän takana. Liike on pidettävänä jäntevänä, hallittuna ja koko ajan virtaavana. Taistelukohtauksen pitää päättyä selkeästi. Pariin ei saa osua missään vaiheessa. Taisteluja voidaan katsoa niin, että esimerkiksi kolme paria esiintyy yhtä aikaa.

19. **Fyysisen lämmittelyn jälkeen voi kysyä, mitä vihanpidon taustalla voi olla, jos on päädytty esimerkiksi miekkataisteluun.** Vihanpidon syitä voi koota taululle, mutta ideoiden keräämisen voi pitää varsin kevyenä.
20. **Oppilaat menevät piiriin ja laittavat silmät kiinni. Merkitsee puolet oppilaista laittamalla pala maalarinteippiä heidän selkäänsä. Jokaisen selkää kannattaa kuitenkin koskea, ettei oppilas tiedä, onko hänellä selässään merkki vai ei. Oppilaille annetaan jokin tilanne, jossa he ovat, esimerkiksi urheilukilpailun väliaika, taidenäyttely tai vanhempainilta. Teippityypit eivät pidä teipittömistä ja päinvastoin. Anna aikaa ryhmäimprovisaatiolle. Mitä tapahtuu? Keskustelkaa improvisaation jälkeen havainnoistanne.** Kiinnittäkää huomiota tilan käyttöön, katseisiin, eleisiin ja tapaan puhua.
21. Romeossa ja Juliassa Capuletit ja Montagueet ovat sukuriidoissa keskenään. **Keksikää, millaisten ryhmien välillä on tai on ollut vihanpitoa.** Voi keksiä myös kuvitteellisia ryhmiä, kuten kultakalat ja monnit.
- a) **Muodostakaa ensin 6 – 8 oppilaan ryhmät. Ryhmä valitsee, mitä kahta keskenään jännitteistä ryhmää haluaa esittää.** Kannattaa suositella fiktiosta poimittuja hahmoja tai kokonaan keksittyjä tyyppejä, ellei ryhmä ole niin tuttu, että on valmis käsittelemään sen kanssa todellisia jännitteitä esimerkiksi etnisten ryhmien välillä.
- b) **Oppilaille kerrotaan Romeon ja Julian dramaturginen alku.** Suvut vihaavat toisiaan, ja vihanpito näytetään heti taistelemalla. Sitten Julian perhe järjestää juhlat, jonne Romeo menee, eikä kukaan tunnista siellä Romeon kuuluvan vihattuun sukuun. Romeo ja Julia kohtaavat ja ihastuvat toisiinsa toistensa syntyperää tietämättä. Sen jälkeen he tajuavat, keitä he ovat, mutta he ovat jo ennättäneet rakastua.
- c) **Pyydä oppilaita nyt tekemään vastaava tarinan kaari.** 1. Näyttäkää vihanpito joko hidastetun taistelun avulla tai sanasodalla. Osoittakaa selvästi, missä tilanteessa ryhmät ovat. 2. Luokaa uusi tilanne, jossa yhden henkilön kummastakin ryhmästä on mahdollista kohdata toisensa ilman taustatietoja tästä henkilöstä. Kohtausten ei ole

pakko pyrkiä rakkaustarinaansa, vaan voi myös olla muita hyväksyviä kohtaamisia. 3. Luokaa näiden kahden hahmon välille kohtaus. 4. Rakentakaa kohtaus, jossa nämä kaksi hahmoa tunnistavat toisensa. 5. **Esittäkää kohtaukset.**

22. **Kun esitykset on katsottu, puhukaa siitä, millaisia ristiriitoja Romeo ja Julia luultavasti kokevat.** Pääristiriidaksi luultavasti löytyy se, että toisaalla ovat vanhempien ja suvun odotukset, toisaalla oma ihastus kiellettyyn ihmiseen. **Pyydä oppilaita kirjoittamaan argumentteja, jotka houkuttelevat perheen suuntaan ja vastaavasti niitä jotka houkuttelevat oman ihastuksen suuntaan.** Ne voivat olla vaikka tällaisia:

Menetät perinnön, jos et tottele isääsi.

Miten käy, jos tämä on juuri se oikea, etkä enää koskaan rakastu?

Jos karkaisit, äitisi kuolisi suruun.

Hän on järkyttävän hyvännäköinen.

23. **Kun argumentit on koottu, Romeon ja Julian tunteita testaavat asettuvat tilaan keskiviivalle, ja huoneen toiseen päähän menevät sukua puoltavat argumentit ja vastapäähän ihastusta puoltavat argumentit.** Testaajat ottavat aina argumentin kuullessaan askeleen sinne suuntaan, jonne sydän tai järki määrää. Askeleen pituuden voi määritellä itse ja askeleiden pituudet saavat vaihdella argumenttien väkevyyden mukaan.